

ZIEZO!...

Handig boekje over gezond wonen

Wat kan je zelf doen om van je (huur)huis
een gezonde thuis te maken?



**VLAAMS-
BRABANT**



ZieZo!...

Wist je dat de lucht in huis vaak vuiler is dan buiten?

Bij luchtverontreiniging denk je meestal aan de uitstoot van fabrieken en auto's. Onderzoekers hebben echter aangetoond dat de luchtkwaliteit in gebouwen vaak sterker vervuild is dan buitenlucht. Vervuilende bronnen in huis zijn: binnen roken, chemische stoffen in poets- en klusproducten, luchtverfrissers, nieuwe meubels, vocht en schimmel, verbrandingsgassen van kachels en warmwatertoestellen, ... Wanneer je onvoldoende ventileert en verlucht, stapelen deze stoffen zich op in de woning en kan je ziek worden. De gezondheidseffecten van slechte binnenlucht zijn niet min: meer kans op hart- en vaatziekten, astma, hoofdpijn, allergie, luchtweginfecties, ...

Belangrijk om weten is dat je zelf voor een groot deel de luchtkwaliteit in huis kan beïnvloeden. Behalve de ligging van de woning (bv. langs een drukke weg) en bouwtechnische eigenschappen (bv. de ventilatie- en isolatievoorzieningen), bepaalt ook de manier waarop je ventileert en verlucht of de woning 'gezond' is. Deze brochure focust op wat je als bewoner zelf kan doen om van je huis een gezonde thuis te maken. Belangrijk hierbij zijn regelmatig en correct onderhoud, maar ook een gezond woongedrag.

Je krijgt in deze brochure antwoorden op vragen, zoals:

- Hoeveel moet ik mijn woning verluchten?
- Hoe vermijd ik vocht en schimmel in de woning?
- Op welke manier kan ik schimmel verwijderen?
- Welke producten gebruik ik beter niet om de woning schoon te maken?
- Hoe bestrijd ik op een gezonde manier ongedierte?
- Hoe voorkom ik CO-vergiftiging?
- Welk water kan ik gebruiken als drinkwater?

Wie goed geïnformeerd is, kan heel wat problemen in huis voorkomen of beter aanpakken. Hou deze brochure daarom zeer goed bij. Ze zal zeker nog van pas komen.

Colofon

Deze brochure is een uitgave van de deputatie van Vlaams-Brabant.
 Redactie: : Logo Oost-Brabant en Logo Zenneland, met input van VIGeZ, Vlaamse overheid (Agentschap Zorg & Gezondheid) en Vlaamse Logo's.
 Vormgeving: communicatiedienst, provincie Vlaams-Brabant
 Illustraties: Katrien Van Schuylenbergh (pag. 1 t.e.m. 26, pag. 41, 47, 57), Vlaamse overheid, VIGeZ en Vlaamse Logos (pag. 31, 32, 35, 38, 39, 40, 45)
 Druk: Drukkerij Steylaerts
 Oplage: 25.000 exemplaren
 Verantwoordelijke uitgever: Provincie Vlaams-Brabant, provincieplein 1 - 3010 Leuven
 Wettelijk depotnummer: D/2016/8495/01



Met vriendelijke groeten

Tom Dehaene
 gedeputeerde voor wonen
 provincie Vlaams-Brabant
 januari, 2016

ZIE... ZO GEBRUIK JE DIT BOEKJE!

Je hebt een vraag over de impact van ventileren, verluchten, vocht, schimmel, schoonmaakproducten, ongedierte, drinkwater, binnen roken, CO-gevaar of de verwarming op je gezondheid? In veel gevallen lees je het antwoord in dit boekje.

Volg de stappen hiernaast.

STAP 1 HEB JE VRAGEN OVER DE IMPACT VAN JE WONING OP JE GEZONDHEID?

Ga in deel 1 op zoek naar de locatie in of rond de woning waar je een vraag over hebt.

- > aan de **buitenkant** van de woning (**voorkant**) of in de **voortuin** p. 9
- > aan de **buitenkant** van de woning (**achterkant**) of in de **achtertuintuin** p. 11
- > in de **inkomhal** p. 13
- > in het **toilet** p. 15
- > in de **woonkamer** p. 17
- > in de **keuken** p. 19
- > in de **badkamer** p. 21
- > in de **slaapkamer** p. 23
- > in de **berging**, op **zolder** of in de **kelder** p. 25
- > in de **garage** p. 27

Rechts van de tekening vind je een overzichtslijst van mogelijke oorzaken van gezondheidsrisico's per kamer. De kleur van de bijhorende bolletjes verwijst naar de verschillende thema's van **deel 2** van dit boekje.

STAP 2 CONCRETE TIPS EN ADVIEZEN

In deel 2 krijg je per thema eerst de algemene uitleg en richtlijnen.

- Ventileren & verluchten p. 30
- Vocht & schimmel p. 34
- Stof & huisstofmijt p. 42
- Schoonmaken & productgebruik p. 44
- Passief roken p. 47
- Ongedierte, onkruid & gebruik van bestrijdingsmiddelen p. 48
- Verwarmen & CO p. 52
- Water p. 56

Vervolgens krijg je **concrete tips en adviezen** per item in de kamer.

STAP 3 NOOD AAN BIJKOMENDE INFORMATIE?

Achteraan in de brochure is een lijst opgenomen van **interessante websites**.



DELEN VAN DE WONING



Heb je een vraag over de buitenzijde aan de voorkant?

Ga naar de opgegeven pagina.

- Pad.....49
- Voortuin.....49
- Voetpad49
- Ongedierte.....50
- Schoorsteen of rookgasafvoerbuis.....53
- Put- en regenwater.....56



Heb je een vraag over de buitenzijde aan de achterkant?

Ga naar de opgegeven pagina.

- Pad, terras49
- Gras49
- GFT-bak, composthoop of -vat50
- Ongedierte50
- Afval51
- Moestuin & kippenren51
- Schoorsteen of rookgasafvoerbuis53
- Put- en regenwater56



Heb je een vraag over de inkom?

Ga naar de opgegeven pagina.

- Raam (ventileren & verluchten) 33
- Schimmel34
- Glas (condens)37
- Plafond & muur (vocht)38
- Muur (huisstofmijt)43
- Vloer, mat en tapijt (huisstofmijt)43
- Centrale verwarming54



? Heb je een vraag over het toilet?

Ga naar de opgegeven pagina.

● Raam (ventileren & verluchten)	33
● Ventilatioosters & ventilatiesysteem	33
● Schimmel	34
● Glas of spiegel (condens)	37
● Plafond & muur (vocht)	38
● Muur (huisstofmijt)	43
● Vloer, mat en tapijt (huisstofmijt)	43
● Schoonmaakproducten	44
● Luchtverfrisser	46
● Centrale verwarming	54
● Kraantjeswater	56



? Heb je een vraag over de woonkamer?
















Ga naar de opgegeven pagina.

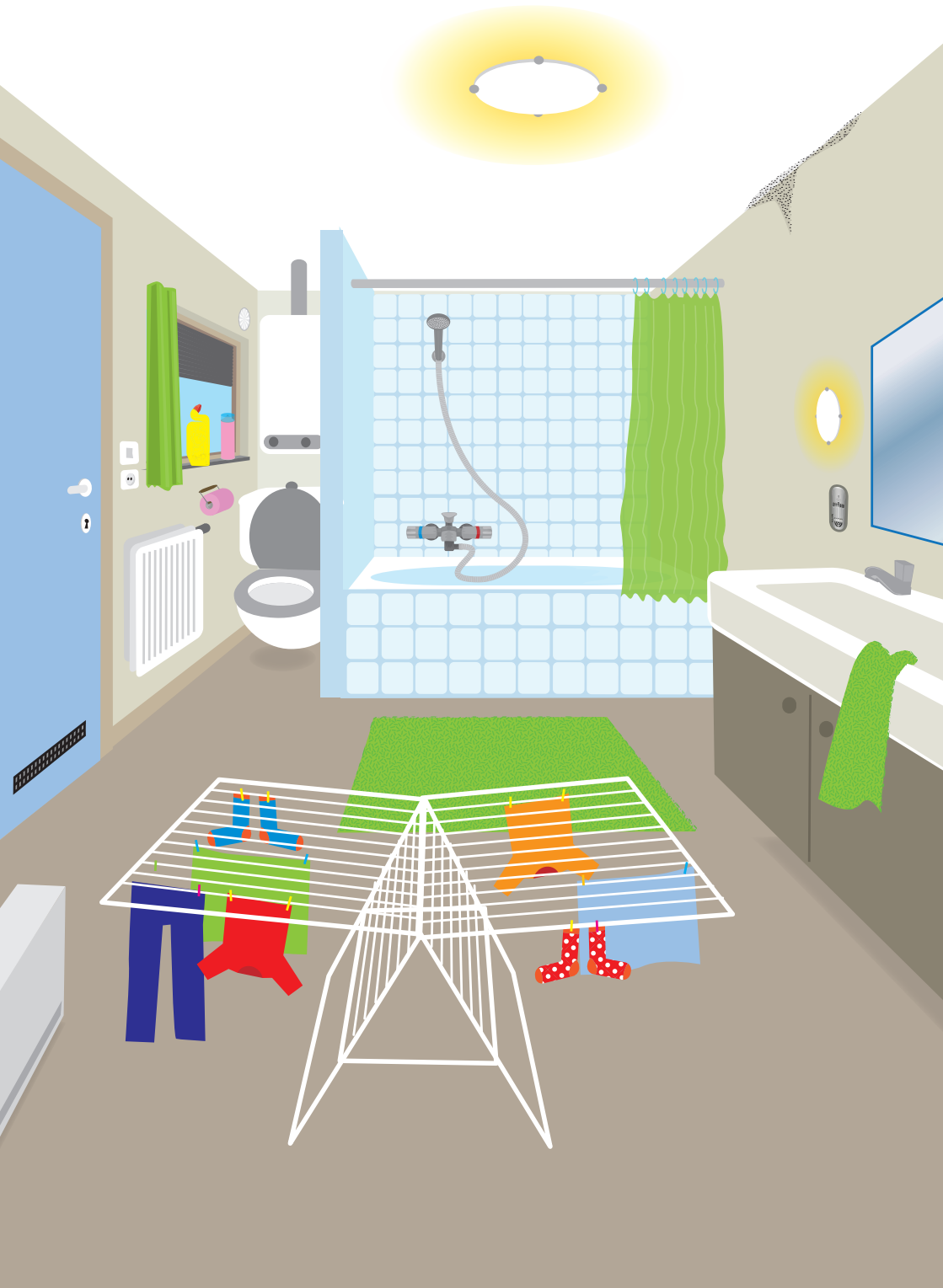
● Raam (ventileren & verluchten)	33
● Ventilatieroosters en ventilatiesystemen.....	33
● Schimmel.....	34
● Glas (condens).....	37
● Plafond & muur (vocht).....	38
● Kamerplant.....	39
● Rolluik en gordijn (huisstofmijt).....	43
● Muur (huisstofmijt).....	43
● Vloer, mat en tapijt (huisstofmijt).....	43
● Zetel (huisstofmijt).....	43
● Luchtverfrisser, geurkaarsen, wierook.....	46
● Tabaksrook (asbak).....	47
● Accumulatiekachel.....	53
● Centrale verwarming.....	54



Heb je een vraag over de keuken?

Ga naar de opgegeven pagina.

	Raam (ventileren & verluchten)	33
	Ventilatieroosters en ventilatiesystemen.....	33
	Schimmel.....	34
	Glas (condens).....	37
	Plafond & muur (vocht).....	38
	Kookpot & dampkap.....	39
	Droogrek.....	40
	Rolluik & gordijn (huisstofmijt).....	43
	Vloer, mat & tapijt.....	43
	(Schoonmaak)producten.....	44
	Tabaksrook (asbak).....	47
	Afval.....	51
	Warmwatertoestel of geiser	54
	Centrale verwarming.....	54
	Loden leidingen	57



Heb je een vraag over de badkamer?

Ga naar de opgegeven pagina.

- Raam (ventileren & verluchten) 33
- Ventilatioosters en ventilatiesystemen.....33
- Schimmel.....34
- Glas & spiegel (condens).....37
- Plafond & muur (vocht).....38
- Handdoek & douchegordijn38
- Droogrek40
- Bad & douche.....40
- Rolluik & gordijn (huisstofmijt)43
- Vloer, mat & tapijt (huisstofmijt)43
- (Schoonmaak)producten44
- Schoorsteen of rookgasafvoerpijp.....53
- Warmwatertoetsel54
- Centrale verwarming54
- Bijverwarming.....55



Heb je een vraag over de slaapkamer?

Ga naar de opgegeven pagina.

- Raam (ventileren & verluchten)..... 33
- Ventilatioosters en ventilatiesystemen.....33
- Schimmel34
- Glas (condens)37
- Plafond & muur (vocht)38
- Droogrek40
- Bed & matras (vocht & schimmel).....41
- Huisstofmijt42
- Rolluik & gordijn (huisstofmijt).....43
- Vloer, mat & tapijt (huisstofmijt)43
- Bed (huisstofmijt).....43
- Muren en behang (huisstofmijt).....43
- Tabaksrook (asbak).....47



? Heb je een vraag over de berging/kelder/zolder?

Ga naar de opgegeven pagina.

- Raam (ventileren & verluchten) 33
- Ventilatieroosters en ventilatiesystemen.....33
- Schimmel34
- Glas (condens)37
- Plafond & muur (vocht)38
- Droogrek40
- (Schoonmaak)producten.....44
- Ongedierte.....48
- Ketel voor centrale verwarming54
- Warmwatertoestel of geiser54



Heb je een vraag over de garage?

Ga naar de opgegeven pagina.

- Raam (ventileren & verluchten) 33
- Ventilatioosters en ventilatiesystemen.....33
- Auto (uitlaatgassen).....33
- Schimmel34
- Glas (condens)37
- Plafond & muur (vocht)38
- (Schoonmaak)producten.....44
- Centrale verwarming.....54

2.

TIPS & ADVIEZEN
PER THEMA

VENTILEREN EN VERLUCHTEN

Waarom ventileren en verluchten?

Binnen is de lucht meestal slechter dan buiten. In kleine ruimtes stapelen vocht, schimmels, sigarettenrook, verbrandingsgassen zoals CO en chemische stoffen uit poets- en klusproducten snel op. Als je de woning continu ventileert en aanvullend verlucht, zorg je voor gezondere lucht in huis. Zo heb je minder kans op irritatie van de ogen, prikkelende neus en luchtwegen, hoofdpijn, allergie, astma ... Ook het risico op CO-vergiftiging verkleint.



Ventileren en verluchten is heel belangrijk voor het creëren van gezonde binnenlucht. Je voert vochtige, vervuilde binnenlucht af en laat gezondere buitenlucht binnen.

- > **Ventileren** = voortdurend (24u op 24) de lucht vervensen.
- > **Verluchten** = raam of buitendeur wijd open zetten gedurende een korte tijd.

ALGEMENE TIPS EN ADVIEZEN



Ventileren

Zorg voor een **continue luchtstroom** in je huis. Laat voortdurend, dag en nacht, verse buitenlucht binnen en voer vervuilde binnenlucht en vocht af. Om te ventileren is het niet nodig een grote opening te hebben, wel om voortdurend voor aanvoer van verse lucht te zorgen.

Hoe?

- > een gecontroleerd ventilatiesysteem (type A, B, C of D)
- > ventilatieroosters
- > ramen op een kleine kiep of kier

TIPS

- > **Ventileer ook in de winter!**
- > **Luchtdoorstroming** is belangrijk. Stop kieren, spleten, ventilatieroosters,... niet dicht. **Zet ventilatiesystemen nooit uit.**
- > **Varieer de opening.** Maak ze minder groot als het koud of winderig is buiten.



Verluchten

Verluchten doe je door een raam of buitendeur **gedurende korte tijd (circa 15 min.)** **wijd open te zetten.**

Verluchten doe je **aanvullend**, wanneer de ventilatie niet volstaat:

- > Na het slapen
- > Bij het drogen van de was in huis of strijken
- > Na het douchen of baden
- > Tijdens het koken zonder goede dampkap
- > Bij het klussen, knutselen en poetsen
- > Als er veel mensen aanwezig zijn
- > Na het plaatsen van nieuwe meubels, gordijnen, vloerbekleding, ...

TIPS

- > Zet de **verwarming uit** tijdens het verluchten.
- > Woon je aan een **drukke weg**? Verlucht buiten de spitsuren en **zo ver mogelijk van de straatzijde.**
- > **Vermijd luchtverfrissers, (geur)kaarsen en wierook.** Deze producten verversen de lucht niet. Integendeel, ze brengen extra schadelijke stoffen in de lucht.

WAT IN GEVAL VAN ...

A | RAAM

Ventileren via het raam doe je door het raam continu op een kleine kiep of kier te plaatsen. Verluchten doe je door het raam of de buitendeur gedurende korte tijd wijd open te zetten.

B | VENTILATIEROOSTERS OF VENTILATIESYSTEEM

Heb je ventilatieroosters of een ventilatiesysteem? Laat de roosters dag en nacht open staan en schakel het ventilatiesysteem nooit uit. Enkel op die manier kan je continue ventilatie realiseren. Verlucht aanvullend door een raam of buitendeur open te zetten of het ventilatiesysteem in een hogere stand te zetten wanneer er veel vocht of vervuiling in de woning komt (bv. na het douchen, na het slapen, tijdens het poetsen en klussen, na renovatie of het plaatsen van nieuw meubilair, ...).

C | AUTO

Wanneer de garage ingebouwd is in de woning kunnen de uitlaatgassen van de auto de woning binnendringen en vervuilen.

TIPS

- > **Plak ramen niet dicht.**
- > Creëer goede luchtdoorstroming door **ramen tegenover elkaar te openen.**
- > **Varieer de raamopening naargelang het weer.** De opening mag op koude, winderige dagen minder groot zijn.
- > Gebruik een **raamstopper** zodat het raam niet open en dicht waait.
- > Zorg voor **inbraakbeveiliging.**
- > Woon je langs een drukke weg? Verlucht liever via ramen **zo ver mogelijk van de straatzijde** en **buiten de spitsuren.**

TIPS

- > Laat **ventilatieroosters dag en nacht open staan.** Sluit of plak ze niet af. Ook niet in de winter. Op koude en winderige dagen kan je de opening eventueel wel verkleinen.
- > **Stofzuig regelmatig ventilatieroosters** (om de 2 à 3 maanden).
- > **Onderhoud en reinig jaarlijks je ventilatiesysteem.** De bijhorende filters controleer, reinig of vervang je best om de 3 maanden. Omdat er verschillende ventilatiesystemen zijn, lees je best de gebruikershandleiding voor meer details. Vraag na aan de eigenaar van de woning of jij moet instaan voor het onderhoud van het ventilatiesysteem of dat de eigenaar zelf een onderhoudscontract heeft afgesloten.

TIP

- > Parkeer de auto met de **uitlaat naar buiten gericht** en laat de **garagepoort nog even openstaan** na het parkeren om extra te verluchten.

VOCHT EN SCHIMMEL

Vocht en schimmel: een gevaar voor je gezondheid?

Een vochtige woning is onaangenaam en ruikt onfris. Soms ontstaan schimmelplekken op de muur en ook de huisstofmijt is meer aanwezig. Vocht en schimmel verhogen de kans en de ernst van klachten aan de luchtwegen, zoals niezen, hoesten, astma of een infectie aan de luchtwegen. In vochtige woningen is er ook een grotere verspreiding van microben met meer infecties als gevolg.



Vocht en schimmels zijn ongezond en horen niet thuis in een woning. Vermijd schimmelgroei en verwijder schimmel onmiddellijk wanneer je het opmerkt.

ALGEMENE TIPS EN ADVIEZEN

Hoe herken je een vochtige woning?

- > Muffe geur
- > Vochtplekken
- > Loslatend behang
- > Schimmelplekken
- > Rottend hout

Wat kan je doen tegen vocht?

Heel wat huishoudelijke activiteiten brengen vocht in de lucht (poetsen, wassen, koken, ...). Maar vocht kan ook het gevolg zijn van een bouwtechnisch probleem (lek, opstijgend vocht, koudebruggen, vochtinsijpeling ...).

Verwittig de huiseigenaar in geval van bouwtechnische problemen en laat na overleg met de huiseigenaar een vakman het probleem oplossen.

Beperk het vocht dat vrijkomt in de woning, bijvoorbeeld:

- > Droog de was buiten. Is dat niet mogelijk, verlucht dan extra.
- > Kook met een deksel op de pot en zet de dampkap aan.
- > Maak de wanden van de douche en het bad droog met een aftrekkertje.

Ventileer continu en verlucht extra om het overtollig vocht af te voeren (zie p. 31)

Vermijd grote temperatuurverschillen in huis. **Verwarm** alle woonvertrekken in de woning tot minstens 15°C om de kans op condensatie te verkleinen.



Hoe verwijder je schimmel?

1. Pak de oorzaak van het vochtprobleem aan. Doe je dit niet, dan zal de schimmel terugkomen.
2. Was schimmels op **gladde oppervlakken** weg:
 - Verlucht de kamer. Zet het raam of de buitendeur wijd open, maar hou de binnendeuren dicht. Zo kunnen er geen schimmeldeeltjes in de andere kamers terecht komen.
 - Bescherm jezelf. Draag handschoenen en een mondmasker.
 - Was de schimmel weg met een vochtige doek of spons en een sopje van allesreiniger. Als de schimmel moeilijk te verwijderen is, kan je een harde natte borstel gebruiken.
 - Spoel schoon met water.
 - Veeg het oppervlak droog en herhaal indien nodig.
3. Schimmels op **ruwe, poreuze oppervlakken** (hout, gips, siliconen, pleisterwerk, behangpapier) kan je soms niet volledig wegwassen. De schimmeldraden kunnen te diep in het materiaal gedrongen zijn. Verwijder in dit geval de beschimmelde delen en vervang door nieuw materiaal.
4. Beschimmelde materialen die in de **wasmachine** mogen (gordijnen, kleren), was je op **zo hoog mogelijke temperatuur**. Als de schimmel niet weg is na de wasbeurt moet je de stof vervangen of weggoien.
5. Vervang beschimmelde **matrassen**.
6. Reinig de ruimte waar je de schimmel verwijderd hebt grondig vooraleer ze terug in gebruik te nemen.

TIPS

- > Gebruik **geen harde droge borstel** om schimmel weg te wassen, anders verspreiden de schimmelsporen in de woning.
- > Gebruik **geen bleekwater of javel**. Bleekwater is erg ongezond en slecht voor het milieu. Bovendien ontstaan er giftige chloordampen als je bleekwater mengt met andere producten.
- > **Verwijder** bij grotere schimmelproblemen de **niet-beschimmelde materialen uit de kamer** zoals lakens en meubels vooraleer je de schimmel gaat verwijderen. Wat toch blijft staan, stof je nadien af of poets je met nat.

WAT IN GEVAL VAN ...

A | GLAS OF SPIEGEL

Condens of bewaseming van de ramen ontstaat wanneer vocht uit de lucht erop neerslaat. Dit wijst op teveel vocht in de woning of op een groot temperatuurverschil tussen de omgevingslucht en het raamoppervlak (bv. enkel glas). Veelal gaat dit gepaard met bruine of zwarte vlekken op de kitranden van de ramen.

TIPS

- > **Ventileer continu** en **verlucht aanvullend** (zie p. 31).
- > **Vermijd grote temperatuurverschillen** in huis en verwarm tot minimum 15°C om het risico op condens te verminderen.
- > **Veeg ramen met condens af** met een aftrekker of een handdoek. Doe dit zowel voor het glas, de kitranden als het profiel. Het condenswater dat van het glas afloopt, komt vaak in een speciaal gootje onderaan het raam terecht. Zorg dat de gaatjes die het water afvoeren niet verstopt zijn.
- > Maak de **kitranden regelmatig schoon met een sopje van allesreiniger**. Geef schimmeligroei geen kans.

B | PLAFOND & MUUR

Muren en plafonds zijn gevoelig voor schimmel. Hun oppervlak (bv. pleisterwerk, gips, behang) is vaak ruw en poreus waardoor ze gemakkelijk een bepaalde hoeveelheid vocht kunnen opnemen. Buitenmuren, hoekjes en de randjes tussen muren en plafond zijn extra kwetsbaar omdat deze oppervlakten vaak kouder zijn dan de rest.

TIPS

- > **Vermijd vocht en condensatie** in de woning (zie p. 35).
- > **Ventileer continu** en **verlucht aanvullend** (zie p. 31).
- > **Vermijd grote temperatuurverschillen in huis** en verwarm alle woonvertrekken tot minimum 15°C.
- > Zorg ervoor dat de **lucht kan circuleren achter kasten, zetels, ...**
- > **Signaleer bouwtechnische problemen** aan de huiseigenaar.

C | HANDDOEK & DOUCHEGORDIJN

Hang natte handdoeken en douchegordijn breed open zodat ze voldoende drogen en schimmel geen kans krijgt. Zorg tegelijk voor goede ventilatie en verluchting. Zet het ventilatiesysteem aan of open een raam na het douchen. Zorg ook voor een omgevingstemperatuur van minstens 15°C in de badkamer.



D | KAMERPLANT

Kamerplanten en hun potgrond zijn een ideale voedingsbodem voor schimmel. De schimmel herken je aan de witte vlekken op de potgrond.

TIP

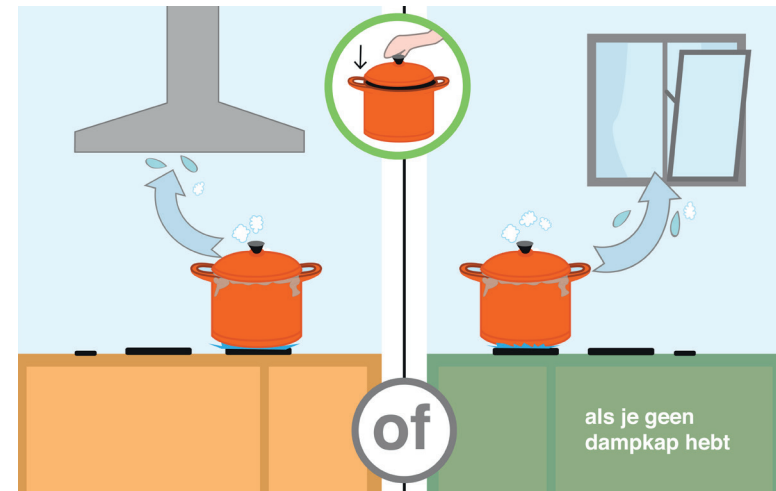
- > Laat de **potgrond niet te nat staan** en vervang de potgrond wanneer er schimmel op groeit.

E | KOOKPOT & DAMPKAP

Tijdens het koken van vloeistoffen (soep, sauzen, water, ...) breng je extra vocht in de woning.

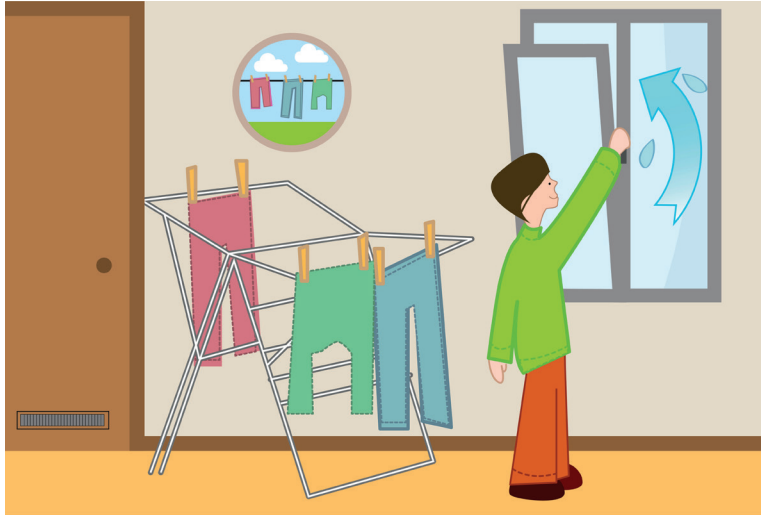
TIPS

- > **Kook met een deksel op de pot.** Er komt minder waterdamp in de lucht vrij en bovendien bespaart het energie.
- > **Zet je dampkap aan, kort voor, tijdens en kort na het koken** (kort = circa 15 minuten). Heb je geen dampkap, heeft jouw dampkap geen afvoer naar buiten of heb je het gevoel dat je dampkap onvoldoende trekt? Verlucht extra via het raam.



F | DROOGREK

Als je de was binnen droogt, neemt het vochtgehalte in de woning sterk toe (gemiddeld 2 liter extra vocht!). Hierdoor kunnen huisstofmijten en schimmels beter groeien. Droog de was daarom bij voorkeur buiten. Als dat niet kan, zorg dan voor extra verluchting en zet het raam open terwijl de was binnen droogt.



G | BAD OF DOUCHE

Kitranden aan het bad of de douche en voegen tussen tegels zijn goede plekken voor schimmelgroei.

TIP

- > Maak de **kitranden regelmatig schoon met een sopje van allesreiniger**. Geef schimmelgroei geen kans.
- > Maak de **wanden van het bad en de douche droog met een aftrekker of handdoek** zodat het water wordt afgevoerd en niet verdampt. Gebruik je een doek, wring die goed uit zodat er niet te veel vocht uit moet verdampen.

H | BED & MATRAS

's Nachts produceren we veel vocht en kruipt er heel wat zweet in de matras. Wanneer er onvoldoende luchtcirculatie is aan de onderzijde van de matras, dan is dat in combinatie met de lagere temperatuur een ideale plek voor schimmelgroei.

TIP

- > Zorg voor **voldoende luchtcirculatie aan de onderzijde van je matras**. Leg je matras dus liever niet op de grond. Doe je dit toch, zet je matras dan rechtop overdag.
- > **Ventileer de slaapkamer** terwijl je slaapt en **verlucht extra** na het opstaan.
- > Zorg voor **minstens 15°C** in de slaapkamer.



STOF EN HUISSTOFMIJT

Mensen kunnen een allergie ontwikkelen voor de uitwerpselen van de huisstofmijt. De allergische klachten variëren van loopneus of verstopte neus, rode tranende ogen met jeukend of branderig gevoel, niezen, kriebelhoest, benauwdheid, hoofdpijn, vermoeidheid en lusteloosheid, astma tot eczeem.

Huisstofmijten houden van warme, vochtige en donkere plaatsen. Daarom vertoeven ze graag in stofdeeltjes, bedden, beddengoed, tapijten, gordijnen, stoffen zetels en kussens. Huisstofmijt helemaal verwijderen uit je woning is onmogelijk. Alleen als je last hebt van huisstofmijtallergie, is het belangrijk om bijkomende maatregelen te nemen.



Huisstofmijten zijn kleine spinachtige diertjes die met het blote oog niet zichtbaar zijn. Ze voeden zich met huidschilfers en etensresten. Huisstofmijten houden van warme, vochtige en donkere plaatsen.

ALGEMENE TIPS EN ADVIEZEN

- > Zorg voor **continue ventilatie** en **aanvullende verluchting** (zie p. 31), **bestrijd vocht** en **verwarm je woning gelijkmatig** (zie p. 35).
- > **Open de rolluiken en gordijnen.** Laat het zonlicht binnen.
- > **Maak regelmatig schoon met nat.** Vergeet dan niet de echte stofhaarden onder handen te nemen: elektronische apparatuur (TV, hifi, computers), gedroogde bloemen, onder de zetel, boven op de kasten, boeken en kamerplanten.

WAT IN GEVAL VAN ...

A | BED

- > Laat het dekbed heel de dag open liggen zodat het zonlicht eraan kan en je matras en beddengoed tegelijkertijd kan luchten.
- > Gebruik als je allergisch bent aan huisstofmijt antiallergische hoezen voor matrassen en kussens waar de huisstofmijt niet doorheen kan.
- > Was je beddengoed (overtrek, onderlaken, kussensloop en nachtkledij) en knuffels wekelijks op 60°C.
- > Was hoofdkussens, donsdeken en matrasbeschermer minstens 4 keer per jaar op 60°C. Klop ze in tussentijd regelmatig buiten uit.

B | VLOER, MAT & TAPIJT

Vaste en losliggende tapijten zijn stofhaarden en daarom dus een geliefkoosde plaats voor huisstofmijten. Indien je de keuze hebt, ga eerder voor een gladde vloerbekleding die met warm water afwasbaar is, zoals vinyl, parket, tegels of laminaat.

Vermijd stofzuigen en vegen, maak vaker schoon met nat. Dweil elke week minstens 1 keer.

Ook afstoffen gebeurt best met een vochtige doek. Vergeet hierbij de hoekjes, de radiatorbuizen, de elektrische kabels, boekenkasten, ... niet.

C | MUREN & BEHANG

Indien je de keuze hebt, kies voor muren, wanden en plafonds zoveel mogelijk gladde materialen die gemakkelijk schoon te maken zijn. Geef de voorkeur aan verf en behang dat met een vochtige doek kan afgenomen worden. Vermijd glasvezelbehang of jutebehang. In dit type behang kan stof vast komen te zitten en daardoor vergroot de kans op huisstofmijt. Bij sommige sociale huisvestingsmaatschappijen is het gebruik van bepaalde typen behang zelfs verboden.

D | ROLLUIK EN GORDIJN

Huisstofmijten leven graag in het donker. Open de rolluiken en gordijnen zodat het zonlicht binnen kan schijnen. De huisstofmijt houdt niet van licht. Dikke gordijnen houden ook gemakkelijk stof vast. Was je gordijnen elk jaar.

E | ZETEL

Zetels kunnen veel stof vergaren en daardoor vergroot de kans op huisstofmijt. Geef de voorkeur aan zetels uit gladde materialen zoals (kunst)leer. Vermijd kussens in de zetel.

SCHOONMAKEN EN PRODUCTENGEBRUIK

Wanneer je je woning niet schoonmaakt, stapelen stof en vuil zich op. Stof bevordert schimmelgroei en de aanwezigheid van huisstofmijt. Vuil kan ongedierte aantrekken. De woning regelmatig schoonmaken is een must, maar let wel op met schoonmaakproducten. In normale omstandigheden is ontsmetten niet nodig.

Maak een bewuste keuze van de gebruikte schoonmaakproducten. Heel wat van deze producten zijn immers niet onschuldig. Ze bevatten chemische stoffen en kunnen daardoor leiden tot ongelukken of gezondheidsklachten. Sommige producten veroorzaken bijvoorbeeld brandwonden na lichamelijk contact of leiden tot ademhalingsproblemen, irritatie van de ogen en de keel, vermoeidheid of hoofdpijn na inademing.

Bescherm jezelf. Lees het etiket en volg de instructies nauwkeurig op. Een snelle manier om gevaarlijke producten te detecteren is het kennen en herkennen van gevaarsymbolen. Het zijn zwarte symbolen in een witte ruit met rode rand. Je vindt ze terug op het etiket van heel wat huishoud- en klusproducten.



Huishoudproducten kunnen lelijk huishouden. Vermijd producten met een gevaarsymbool, lees het etiket en verlucht extra.

ALGEMENE TIPS EN ADVIEZEN



TIPS

- > Maak een **bewuste keuze**. Kies liever voor onschadelijke, niet-irriterende producten zonder gevaarsymbool op het etiket.
- > **Lees het etiket**. Volg de voorzorgsmaatregelen correct op.
- > **Gebruik niet meer dan de aangegeven dosis**, dat is beter voor je gezondheid, het milieu en je portemonnee!
- > **Meng nooit verschillende schoonmaakproducten**. Er kunnen giftige dampen ontstaan.
- > **Bewaar** producten steeds in zijn **oorspronkelijke verpakking**, met dop op de fles en buiten het bereik van kinderen.
- > **Verlucht extra** tijdens en na het schoonmaken.
- > **Ontsmetten is enkel nodig bij bloed, diarree, braken, besmettelijk ziektes** of op advies van de huisarts. In alle andere gevallen is regelmatig schoonmaken voldoende.

WAT IN GEVAL VAN ...

A | LUCHTVERFRISSERS, ETHERISCHE OLIËN, GEURKAARSEN, WIEROOK

Met luchtverfrissers zorg je voor een aangename geur in huis, maar niet voor een gezonde binnenlucht. Luchtverfrissers maskeren vieze geurtjes, maar verwijderen die niet. Meer nog: de oplosmiddelen en parfums uit deze 'verfrissers' dragen bij aan luchtvervuiling in huis. Geurstoffen kunnen allergische reacties veroorzaken. Kies je toch voor het gebruik van luchtverfrissers, zorg dan tegelijkertijd voor voldoende ventilatie en extra verluchting (zie p. 31). Het gebruik van luchtverfrissers mag immers geen afbreuk doen aan goede hygiënepraktijken: regelmatig schoonmaken met nat en voldoende ventileren en verluchten.

Wees ook voorzichtig bij het gebruik van natuurlijke etherische oliën, geurkaarsen of wierook. Deze producten verspreiden geurstoffen als gevolg van een verbrandingsproces. Niet alleen de geurstoffen kunnen allergische reacties uitlokken. Er ontstaan ook heel wat schadelijke stoffen tijdens het verbrandingsproces van deze producten zoals ultrafijne roetdeeltjes, benzeen en formaldehyde. Vooral bij wierookstokjes komen grote hoeveelheden benzeen vrij, dit is een kankerverwekkende stof. Gebruik ze daarom liever niet. Gebruik je ze toch, zorg dan voor extra verluchting.

TIPS

- > **Vermijd luchtverfrissers, wierook, etherische oliën en geurkaarsen.** Zeker wanneer er in huis kinderen, zwangere vrouwen of personen met astma of allergie aanwezig zijn.
- > Laat **onfrisse geurtjes verdwijnen door continue ventilatie** en aanvullende verluchting.
- > Wanneer je deze producten toch gebruikt, **lees het etiket en volg nauwgezet de instructies van de fabrikant.** Zorg voor voldoende verluchting.

PASSIEF ROKEN

Bij passief roken adem je de tabaksrook in die in de lucht aanwezig is terwijl je zelf niet rookt. Tabaksrook in huis is een belangrijke bron van vervuiling. Deze bevat meer dan 4.000 chemische bestanddelen, waarvan ongeveer 40 gekend zijn als kankerverwekkend. Kleine kinderen zijn extra kwetsbaar.

TIPS

- > **Stop met roken of rook buiten op voldoende afstand van de woning.**
- > **Binnen roken onder een dampkap of naast een open raam biedt geen bescherming voor de gezondheid van je medebewoners.**
- > **Doof je sigaret in een asbak** en gooi de peuk niet op de grond.



ONGEDIERTE, ONKRUID EN GEBRUIK VAN BESTRIJDINGSMIDDELEN

Ongedierte en onkruid kunnen hinderlijk zijn voor jezelf of je bureu. Sommige dieren en planten zijn ook schadelijk voor je gezondheid. De chemische producten om deze te bestrijden, richten soms nog meer gezondheidsschade aan. Beter is het om overlast te voorkomen.

ALGEMENE TIPS EN ADVIEZEN

- 1. Voorkomen is beter dan genezen.** Vermijd dat onkruid groeit of ongedierte aanwezig is. Enkele voorbeelden: borstel regelmatig je terras of stoep, sluit etenswaren goed af, laat geen etensresten achter op tafel, berg je afval op in afsluitbare afvalbakken en breng het regelmatig weg naar het containerpark, voeder geen duiven, ...
- 2. Gebruik gezondere en milieuvriendelijkere alternatieven.** Bv. gebruik een hoge drukreiniger tegen onkruid of heet water tegen mieren.
- 3. Gebruik je toch pesticiden? Lees het etiket!**
 - a. Check de gevaarsymbolen en volg de voorzorgsmaatregelen correct op.
 - b. Gebruik niet meer dan de aangegeven dosis: meer is niet beter. Niet voor je gezondheid, niet voor het milieu én niet voor je portemonnee!
 - c. Bewaar producten steeds in zijn oorspronkelijke verpakking met dop op de fles en buiten het bereik van kinderen.

Op de website 'Zonder is gezonder' (www.zonderisgezonder.be) vind je concrete tips om specifieke problemen op te lossen en ongewenste dieren en planten, ziekten en plagen te bestrijden, zonder pesticiden.

WAT IN GEVAL VAN ...

A | PAD, TERRAS EN VOETPAD

Planten of mos tussen de tegels van een pad of terras worden veelal verwijderd met behulp van pesticiden of bleekwater. Die producten werken doorgaans goed, maar ze zijn schadelijk voor je gezondheid en de natuur.

Opgelet: Sinds 1 januari 2015 is het verboden om pesticiden te gebruiken voor het onderhouden van het voetpad.

TIPS

- > **Regelmatig betreden en vegen of borstelen** voorkomt mosvorming en onkruid.
- > Gebruik een **hogedrukreiniger**. Let wel op met broze materialen want de krachtige waterstraal kan deze aantasten.
- > Met een **onkruidbrander**, kan je ongewenst kruid doden.
- > Schrob het pad of terras schoon met **rivierzand of scherp zand**.
- > Steek grote planten (en hun wortel) uit **met een mesje**.

B | VOORTUIN, GRAS

Om de voortuin of grasmat te onderhouden, worden gemakshalve vaak pesticiden gebruikt. Die producten werken doorgaans goed, maar ze zijn schadelijk voor de gezondheid en voor de natuur.

Mos komt in het gazon vooral voor op vochtige en schaduwrijke plaatsen. Maai het gras niet te kort. Langer gras is vitaler en kan beter de concurrentie aan met sommige mossorten. Overweeg op schaduwrijke plaatsen ook een andere plantengroei zoals bodembedekkers voor stukken waar je niet op loopt. Om mos te verwijderen uit het gras moet je harken of verticuteren. Als het gras in de schaduw ligt, dan zal het mos steeds terugkomen.

C | ONGEDIERTE

De meeste pesticiden zijn gevaarlijk voor het milieu en schadelijk voor je eigen gezondheid. De algemene adviezen, lees je op pagina 46. Hieronder volgen enkele concrete tips om veel voorkomende dieren in of rond het huis te voorkomen en te bestrijden.

- > **Mollen** houden niet van trillingen. Veroorzaak trillingen door plastic flessen zonder bodem omgekeerd in de gangen te steken, een ijzeren paal met bovenaan een metalen plaatje in de grond te steken, of een apparaatje dat ultrasone geluiden produceert. Een andere optie is dat je de mol vangt in een levende mollenval en de mol nadien vrijlaat in een ander gebied.
- > **Slakken** kan je bestrijden door de natuurlijke vijanden te lokken. Egels hebben behoefte aan schuilplaatsen, vogels hebben nestgelegenheid nodig en bloemen trekken insecten aan en dus ook vogels. Ook kippen helpen om slakken op te ruimen.
- > **Mieren** zoeken voedsel, water en beschutting. Voeg barsten en spleten in de muren, deuren en vensters. Leg huismiddeltjes zoals kaneel, citroensap of koper op de plaats waar de mieren je huis binnenkomen.
- > **Muizen en ratten** worden aangetrokken door voedsel. Sluit daarom voedselvoorraden goed af. Berg afval op in goed afsluitbare afvalbakken. Breng tuin- en keukenafval (zonder gekookt eten of vlees!) naar de composthoop of GFT-bak. Muizen en ratten kan je vangen met vallen en klemmen.
- > **Merk je kakkerlakken of zilversjies?** Neem contact op met de huiseigenaar of sociale huisvestingsmaatschappij.

Meer tips: www.zonderisgezonder.be

D | GFT-BAK, COMPOSTHOOP OF -VAT

Een GFT-bak, composthoop of -vat kan ongedierte aantrekken naar je woning, zoals vliegende insecten, muizen en ratten.

TIPS

- > Plaats de composthoop of -vat **niet te dicht bij je huis**, maar ook niet te dicht bij de burens.
- > Gooi **geen gekookt eten, vis of vlees op de composthoop**. Dat trekt vliegen, muizen en ratten aan.
- > Fruitvliegjes en maden kan je vermijden door alle etensresten in het compostvat **onmiddellijk te bedekken met gras, bladeren of een krant**. Verse klimop is giftig voor maden.
- > Zet je GFT-bak of composthoop **niet in de vlakke zon**.
- > Spoel je GFT-bak na elke ophaling uit en leg **onderaan in de bak een gevouwen krant**.
- > **Tuinafval opstoken is verboden**. Composteer je tuinafval of gooi het in je GFT-bak.

E | AFVAL

Afval trekt ongedierte aan naar je woning. Denk aan vliegende insecten, muizen, ratten, ...

TIPS

- > Geef de voorkeur aan **afvalbakken met een goed afsluitbaar deksel**.
- > Plaats de afvalbakken **niet te dicht bij je huis**, maar ook niet te dicht bij de burens.
- > Laat **geen etensresten rondslingeren**.
- > **Spoel pmd- en plastic afval af** vooraleer je het in de vuilbak deponeert.
- > Zet je vuilbak **op tijd buiten voor de ophaling**. Gebruik eventueel kleine afvalzakken zodat je je afval vlugger kan meegeven met de huis-aan-huisophaaldienst.

F | MOESTUIN EN KIPPENREN

Een gezonde moestuin begint met een gezonde grond. Doe de test op www.gezonduiteigengrond.be

Kippen die gezond leven en eten, leggen ook gezonde eieren. Zorg daarom voor een voldoende grote kippenren, een droog hok en aangepast voedsel zoals granen, groente- en fruitschillen, oud brood, gekookte groenten, aardappelen, rijst en pasta. Je geeft beter geen schillen van aardappelen, vis, vlees, bananen of uien aan kippen. Wees je ervan bewust dat kippen ook ongedierte kunnen aantrekken. Hou enkel kippen als je tuin voldoende groot is, en ook de burens geen hinder ondervinden.

Meer info: www.gezonduiteigengrond.be

VERWARMEN EN CO

Stook je gezondheid niet op!

Verbrandingsgassen bevatten schadelijke stoffen die een nadelig effect kunnen hebben op je gezondheid: prikkelende ogen, een hoestbui, geurhinder, irritatie van de luchtwegen, astma, Een zeer gevaarlijk gas dat gevormd wordt, is CO of koolstofmonoxide. Al bij een kleine hoeveelheid CO in de lucht kan je last krijgen van hoofdpijn, misselijkheid of braken. CO zorgt zelfs elk jaar voor enkele tientallen dodelijke slachtoffers in België.

Het gezondheidsrisico neemt toe bij mensen die dagelijks gebruik maken van een kachel, allesbrander of open haard of bij mensen die andere dingen opstoken dan droog en onbehandeld hout.

Meer info over stoken met de kachel of open haard?

www.stookslim.be

Meer info over het onderhoud van centrale verwarming?

www.veiligverwarmen.be

Meer info over CO?

www.koolstofmonoxide.be



Verwarmen is belangrijk voor je eigen comfort, maar ook om het risico op vocht en schimmel te beperken. Wees wel alert voor de mogelijke gevaren zoals brand en CO-vergiftiging.

WAT IN GEVAL VAN ...

A | SCHOORSTEEN OF ROOKGASAFVOERBUIS

Om het risico op een schoorsteenbrand uit te sluiten is het belangrijk dat je de schoorsteen of rookgasafvoerbuis minstens één keer per jaar grondig laat vegen, bij voorkeur door een schoorsteenveger of vakman. Een regelmatig onderhoud zal ook mogelijke defecten voorkomen, lagere stookkosten opleveren en voor minder milieuverontreiniging zorgen. Veel kans dat ook in je brandverzekering een bepaling is opgenomen over het vegen van de schoorsteen.

Vraag na aan de eigenaar van de woning of jij moet instaan voor het jaarlijks onderhoud van de schoorsteen/rookgasafvoerbuis of dat de eigenaar dit zelf organiseert en de kosten hiervan op jou verhaalt. Zo sluit de sociale huisvestingsmaatschappij vaak een onderhoudscontract af en betaal je als huurder hiervoor maandelijks een bijdrage. Je kunt dit nakijken op de 'berekeningsnota', onder de rubriek 'huurlasten'.

TIPS

- > Neem contact op met de huiseigenaar als je **scheuren of barsten opmerkt** in de schoorsteen of rookgasafvoerpijp.
- > Verzeker je dat de schoorsteen of rookgasafvoerpijp **perfect aangesloten is op het toestel**.

B | ACCUMULATIEKACHEL

Om het risico op brand te beperken, is het belangrijk om de accumulatiekachel niet te bedekken. Zorg ook dat gordijnen of ontvlambare materialen zoals was, papier, sprays, ... niet rechtstreeks in contact komen met dit toestel.

Bij gebruik van bepaalde producten zoals verf en boenwas kunnen er zich onaangename geuren ontwikkelen bij het op- en ontladen van de accu's. Verlucht extra.

Na verloop van tijd zal stof een goede werking van het toestel verstoren. Het is aanbevolen om het toestel regelmatig te laten reinigen. Vraag na aan de eigenaar van de woning of jij daarvoor moet instaan of dat de eigenaar zelf een onderhoudscontract heeft afgesloten.

C | WARMWATERTOESTEL OF GEISER OP GAS

Een warmwatertoestel of geiser op gas kan in bepaalde omstandigheden CO-ongelukken veroorzaken.

TIPS

- > Zorg voor **voldoende verluchting tijdens de werking van het toestel.**
- > **Plak ventilatieroosters nooit af.**
- > Reinig ventilatieroosters **4x per jaar met een stofzuiger of vochtige doek.**
- > **Pruts niet zelf aan je toestel.**
- > Hangt er een gasgeur in je woning? **Draai dan onmiddellijk de gaskraan dicht**, verwittig de eigenaar en laat het toestel zo snel mogelijk controleren. Bij urgent gevaar kan je de brandweer contacteren.

Weetje: als een toestel op gas goed functioneert en er voldoende zuurstof is, dan is de vlam blauw van kleur. Een oranje vlam wijst op onvolledige verbranding en de productie van CO. Laat het toestel dringend nakijken door een vakman en zorg voor extra verluchting.

D | KETEL VOOR CENTRALE VERWARMING

Een regelmatig onderhoud van de cv-ketel door een erkend technicus is wettelijk verplicht. Heb je centrale verwarming op gas (aardgas, propaan, butaan) dan moet je de ketel om de twee jaar laten controleren. Heb je centrale verwarming op stookolie, mazout, hout, pellets of steenkool dan moet de ketel jaarlijks onderhouden worden.

Vraag na aan de eigenaar van de woning of jij moet instaan voor het jaarlijks onderhoud van de schoorsteen/rookgasafvoerbuis of dat de eigenaar dit zelf organiseert en de kosten hiervan op jou verhaalt. Zo sluit de sociale huisvestingsmaatschappij vaak een onderhoudscontract af en betaal je als huurder hiervoor maandelijks een bijdrage. Je kunt dit nakijken op de 'berekeningsnota', onder de rubriek 'huurlasten'.

Vind je erkend technicus op: www.veiligverwarmen.be

TIPS

- > Wanneer de cv-ketel de zuurstof rechtstreeks uit de binnenlucht aantrekt, is het belangrijk om de ruimte waarin de ketel staat **voldoende te ventileren om voldoende toevoer van verse lucht te verzekeren.**
- > **Laat de ruimte rond het toestel vrij.**
- > **Plak ventilatieroosters nooit af.**
- > Reinig ventilatieroosters **4x per jaar met een stofzuiger of vochtige doek.**
- > **Pruts niet zelf aan je toestel.**
- > Hangt er een gasgeur in je woning? **Draai dan onmiddellijk de gaskraan dicht**, verwittig de eigenaar en laat het toestel zo snel mogelijk controleren. Bij urgent gevaar kan je de brandweer contacteren.

E | BIJVERWARMING

Verplaatsbare verwarmingsapparaten zijn per definitie niet aangesloten op een schoorsteen. Al deze toestellen, behalve deze op elektriciteit, produceren CO-gas. Ze verbruiken zuurstof uit de kamer en de verbrandingsgassen komen daarna in dezelfde kamer terecht. Daarom zijn ze zo gevaarlijk en is het belangrijk om extra te verluchten. Sociale huisvestingsmaatschappijen gaan nog een stap verder en verbieden het gebruik van verplaatsbare petroleumkachels of vuurtjes op butaangas.

TIPS

- > **Gebruik geen bijverwarming op petroleum of butaangas.** In de woningen van de sociale huisvestingsmaatschappij is dit verboden. Huur je niet bij een SHM en gebruik je toch bijverwarming op petroleum of butaangas, beperk het gebruik tot maximum 1 uur aan één stuk en verlucht de kamer terwijl het toestel brandt (raamkier van 5 cm).
- > Laat **voldoende vrije ruimte rondom een bijverwarmer.** Dek deze toestellen nooit af. Leg er bijvoorbeeld geen kleding op om te drogen.
- > Wees **voorzichtig met elektrische verwarming in de badkamer.** Vocht en elektriciteit kunnen levensgevaarlijk zijn.

WATER

Water om te drinken, te koken, te douchen en te baden moet aan de normen voor drinkwater voldoen. De drinkwatermaatschappijen controleren de kwaliteit van het leidingwater regelmatig. Zelf moet je zorgen voor de juiste plaatsing en goed onderhoud van de leidingen in je woning.

WAT IN GEVAL VAN ...

A | PUT- EN REGENWATER

De meeste waterputten zijn maar enkele meters diep waardoor het putwater vaak sneller vervuild is. Regenwater is vaak vervuild via het dak. Gebruik put- en regenwater daarom bij voorkeur niet voor het bereiden van eten en drinken of voor lichaamshygiëne. Het water is wel perfect bruikbaar voor het begieten van de moestuin, het wassen van de auto, het schrobben van de vloer, het doorspoelen van de wc, of het wassen van je kleren.

Gebruik bij voorkeur leidingwater om te drinken, te koken en je te wassen. Kan je niet aansluiten op het openbaar waternetwerk, vraag dan aan de eigenaar om jaarlijks een wateranalyse uit te voeren via de VMM (Vlaamse Milieumaatschappij). Deze analyse is kosteloos als de woning niet kan aangesloten worden op het openbaar waternetwerk.

www.vmm.be/water

B | LODEN LEIDINGEN

Lood is een zwaar metaal dat erg giftig is. Het stapelt zich op in het lichaam en kan onder meer zorgen voor negatieve effecten op het zenuwstelsel en bloeddrukverhoging. Lood kan je niet uit drinkwater halen door het te koken. Loden leidingen worden daarom best vervangen door leidingen van koper of kunststof.

De watermaatschappij is verantwoordelijk voor het vervangen van loden leidingen in het openbaar netwerk tot aan de watermeter. In je huis moet je zelf zorgen dat je waterleidingen veilig en gezond zijn. Neem eventueel contact op met de huiseigenaar.

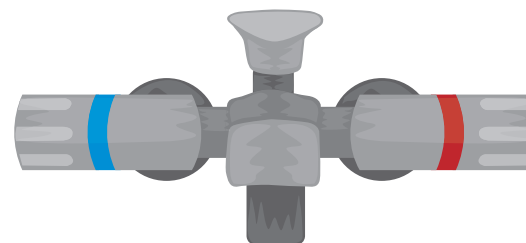
Kan de loden leiding niet onmiddellijk vervangen worden?

Neem volgende tips ter harte om het loodgehalte in het water zo laag mogelijk te houden:

TIPS

- > **Drink geen kraantjeswater dat lang heeft stil gestaan in de leidingen.** Hoe langer water stilstaat in een leiding, hoe meer lood het opneemt.
- > **Gebruik koud kraantjeswater.** Lood lost makkelijker op in warm dan in koud water.
- > **Gebruik geen kraantjeswater om flesvoeding te maken voor je baby.**
- > **Zwangere vrouwen** en kleine kinderen **jonger dan 6 jaar** drinken **best zo weinig mogelijk kraantjeswater dat (mogelijk) lood** bevat.

www.vmm.be/gezondwater



03.

INTERESSANTE WEBSITES



- > Informatie over gezond wonen (ventileren en verluchten, vocht en schimmel, ...):
www.gezondbinnen.be
- > Informatie over CO-gevaar:
www.koolstofmonoxide.be
- > Informatie over gevaarsymbolen op etiketten:
www.gevaarsymbolen.be
- > Informatie over drinkwater en loden leidingen:
www.vmm.be/water/drinkwater
www.vmm.be/gezondwater
- > Informatie over onderhoud van centrale verwarming:
www.veiligverwarmen.be
- > Informatie over stoken:
www.stookslim.be
- > Informatie over ongedierte voorkomen en bestrijden:
www.zonderisgezonder.be
- > Informatie over een gezonde moestuin en kippenren:
www.gezonduiteigengrond.be



MEER INFO

Provincie Vlaams-Brabant, dienst wonen

Provincieplein 1 - 3010 Leuven

016-26 74 04 - jean-pierre.degroef@vlaamsbrabant.be

Beleidsverantwoordelijke

Tom Dehaene

Gedeputeerde voor wonen

016 26 70 22 - tom.dehaene@vlaamsbrabant.be

www.vlaamsbrabant.be/wonen